

Miljø- og
Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Tillæg til Sammenfattende redegørelse

For tillæg til Miljøvurdering indeholdende
VVM-redegørelse og miljørapport for fire for-
søgsmøller ved Velling Mærsk, Ringkøbing-
Skjern Kommune - kabeltracé

Oktober 2018

Redaktion: Miljøstyrelsen

Tekst: Tobias Grindsted, Miljøstyrelsen

Indhold

1.	Indledning	4
2.	Hvorfor et tillæg til den sammenfattende redegørelse?	5
3.	Den videre proces	6
4.	Offentlig høring af tillæg til miljøvurdering	7
5.	Forventet afgørelse	8
6.	Forventet udformning af VVM-tilladelsen	8
7.	Begrundelse for den forventede afgørelse	11
8.	Overvågning	13
9.	Bilag	13

1. Indledning

Baggrund

Ringkøbing-Skjern Kommune modtog i efteråret 2013 en anmeldelse af et vindmølleprojekt ved Velling Mærsk med fire 200 meter høje vindmøller samt en målemast. Den daværende Naturstyrelse var myndighed for vindmøller med en totalhøjde på over 150 meter, mens Ringkøbing-Skjern Kommune er myndighed for de fleste typer af ikke statslige byggerier i kommunen samt for vindmøller med en totalhøjde på under 150 meter. Da vindmøllerne i projektet er over 150 meter, varetog Naturstyrelsen planlægningen for projektet.

I oktober-december 2014 var Miljøvurdering indeholdende VVM-redegørelse og miljørapport for fire forsøgsmøller og en målemast ved Velling Mærsk i 8 ugers offentlig høring /1/. Der har siden foregået en dialog og flere undersøgelser i forbindelse med vindmøllernes påvirkning af sikkerheden i Stauning Lufthavn

På baggrund af den offentlige høring af lokalplanen og dialogen med Stauning Lufthavn har byrådet i Ringkøbing-Skjern Kommune i juni 2017 besluttet, at man ønsker projektet reduceret til de to nordligste vindmøller.

Vestas har fortsat brug for testpladser til vindmøller med en totalhøjde på 150 - 200 meter. Bygherren har ændret projektet og indsendt en revideret projektbeskrivelse for vindmøller i Velling Mærsk til Ringkøbing-Skjern Kommune samt Miljøstyrelsen. De to sydøstligste forsøgsmøller og målemasten er taget væk, og projektet består nu af de to nordvestligste forsøgsmøller. Det reducerede projekt med deraf følgende mindre elproduktion åbner op for muligheden for anden nettilslutning end beskrevet i VVM-redegørelsen.

Miljøstyrelsen har vurderet, at VVM-redegørelsen for fire forsøgsmøller i Velling Mærsk fortsat kan danne grundlag i forhold til behandling af blandt andet visuelle og støjmessige påvirkninger samt påvirkningen på natur herunder fauna, da påvirkningen fra projektet blot er blevet mindre på alle parametre, og ikke vil berøre nye parter eller myndigheder.

På baggrund af høringen af projektet var det dog Miljøstyrelsens vurdering, at behandling af kabelføring mellem projektområdet til en større station for nettilslutning, ikke var behandlet tilstrækkeligt i VVM-redegørelsen. Desuden er det muligt, at det reducerede anlæg kan nettilsluttes til anden station end den i VVM-redegørelsen beskrevne.

På den baggrund har Miljøstyrelsen besluttet, at få analyseret mulige kabelføringer, og få miljøvurderet disse, i et tillæg til VVM-redegørelsen.

Tillægget til VVM-redegørelsen var i offentlig høring i perioden 18. juni – 27. august 2018

I tillægget til VVM-redegørelsen behandles nettilslutninger for det reducerede projekt med to forsøgsmøller i stedet for fire.

I tillægget er forskellige muligheder for koblingsstationer med eventuel transformer i forbindelse med vindmøllerne analyseret sammen med kabelkorridorer med en bredde på 500 meter fra koblingsstationer til to forskellige nettilslutningsstationer beliggende henholdsvis nord og øst for projektet. Den endelige placering af kabeltracé og valg af nettilslutningsstation kan derefter vælges ud fra behov i forhold til produktion og med hensyntagen til de i tillægget beskrevne miljøforhold.

Sammenfattende redegørelse

Idet der er lavet et tillæg til VVM-redegørelse har Miljøstyrelsen udarbejdet nærværende supplement til den sammenfattende redegørelse fra 2015.

2. Hvorfor et tillæg til den sammenfattende redegørelse?

Den sammenfattende redegørelse fra februar 2015 skal ses i sammenhæng med det forslag til kommuneplantillæg inkl. miljørapport, VVM-redegørelsen og ikke-teknisk resumé, som var i offentlig høring i perioden 10. oktober 2014 til 12. december 2014.

Her er høringssvar fra den offentlige høring behandlet, og det er angivet, hvilken indflydelse høringen har haft på den forventede afgørelse, udformningen af afgørelsen med vilkår til bygherre samt begrundelserne for afgørelsen. Den sammenfattende redegørelsen blev sendt i høring hos Ringkøbing-Skjern Kommune den 6. februar 2015, og den 18. juni 2015 meddelte kommunen, at man havde én bemærkning til redegørelsen i forhold til et af punkterne i den forventede udformning af VVM-tilladelsen.

Miljøstyrelsens efterfølgende beslutning om, at et tillæg til VVM-redegørelsen for de tilknyttede kabel- og transformeranlæg var nødvendigt, idet disse ikke var behandlet fyldestgørende i den allerede foretagne miljøvurdering, har også gjort det nødvendigt at supplere den sammenfattende redegørelse fra 2015 med nærværende tillæg.

Tillægget til den sammenfattende redegørelse samler op på den offentlige høring af tillægget til miljøvurderingen, som foregik i perioden 18. juni til 27. august 2018 og beskriver den offentlige høring, hvordan høringssvar er behandlet, indholdet af den forventede afgørelse og begrundelserne for afgørelsen.

Fordi der skal udstedes én VVM-tilladelse vil den endelige VVM-tilladelse være udformet jf. det udkast til VVM-tilladelse, som fremgår af den sammenfattende redegørelse fra februar 2015, suppleret med det indhold, herunder eventuelle vilkår, som Miljøstyrelsen finder skal indgå i VVM-tilladelsen som følge af tillægget til miljøvurderingen.

Det udkast til VVM-tilladelse, der fremgår af kapitel 6 i dette tillæg til den sammenfattende

redegørelse, er således den forventede udformning af den samlede VVM-tilladelse tilpasset den supplerende

Læsevejledning

Hvis der ønskes information om, hvordan høringssvar fra den oprindelige høring fra 2014 er behandlet, og hvordan disse har haft indflydelse på udformningen af projektet og VVM-tilladelsen henvises til del to af dette dokument, som indeholder den sammenfattende redegørelse fra 2015.

Hvis der ønskes information om, hvordan høringssvar fra høringen af tillægget til miljøvurderingen i juni-august 2018 indgår og er behandlet henvises til nærværende tillæg til den sammenfattende redegørelse.

Miljøstyrelsens forventede indhold af VVM-tilladelsen fås således også ved at sammenholde udkastet til VVM-tilladelse fra den sammenfattende redegørelse fra 2015 med udkastet til tilladelse i nærværende tillæg.

Naturstyrelsen er blevet til Miljøstyrelsen

Det skal bemærkes, at Naturstyrelsen i 2016 blev delt i hhv. Naturstyrelsen og Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, og at Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning i februar 2017 blev fusioneret med Miljøstyrelsen under navnet *Miljøstyrelsen*.

VVM-myndighedskompetencen for det aktuelle projekt er således i dag placeret hos Miljøstyrelsen.

3. Den videre proces

Miljøstyrelsen fremsender dette tillæg til den sammenfattende redegørelse til Ringkøbing-Skjern Kommune sammen med kopi af indkomne indsigelser og bemærkninger, hvormed byrådet får lejlighed til at udtale sig, inden Miljøstyrelsen træffer endelig afgørelse om VVM-tilladelsen for projektet.

Tillægget til den sammenfattende redegørelse indeholder en beskrivelse af, hvordan VVM-redegørelsen, udtalelser og bemærkninger, der er indkommet under høringen af tillægget til VVM-redegørelsen fra 18. juni til 27. august 2018 er taget i betragtning.

Såfremt Miljøstyrelsen efter endt høring og ud fra en samlet afvejning af projektets formål og miljøpåvirkninger vurderer, at projektet skal fremmes, vil Miljøstyrelsen meddele VVM-tilladelse til at gennemføre projektet på nærmere angivne vilkår, herunder eventuelle vilkår om afværgeforanstaltninger, der skal minimere potentielt negative effekter af projektet.

VVM-tilladelsen til projektet kan først gives, når det nødvendige plangrundlag efter planlovens bestemmelser herom er endeligt vedtaget.

4. Offentlig høring af tillæg til miljøvurdering

Tillægget til miljøvurderingen har været i offentlig høring i perioden 18. juni til 27. august 2018.

Miljøstyrelsen har i høringsperioden modtaget to høringssvar fra hhv. Energinet og Danmarks Naturfredningsforening. Ringkøbing-Skjern Kommune har meddelt, at man ikke har bemærkninger til tillægget.

Resumé af høringssvar og Miljøstyrelsens vurdering og behandling af høringssvarene:

Energinet

Resumé af høringssvar

Energinet, der ejer og driver stationsanlægget i Lem Kær gør opmærksom på, at der er givet VVM-tilladelse til etablering af de kystnære havmølleparker, som skal kobles på stationen i Lem Kær, og at der derudover i forvejen er et kabel, som forbinder stationen med el-nettet, som går ud fra den østlige del af stationen. Energinet henstiller derfor til, at tilslutningen af kablet fra det aktuelle projekt sker enten syd eller vest fra, så man undgår at skulle krydse eksisterende kabler mod øst og de planlagte kabler fra de kystnære havmøller mod nord, og hvor kablet skal føres ud fra stationen igen mod øst.

Miljøstyrelsens vurdering

Idet station Lem Kær er placeret nord-nordnordøst for opstillingsområdet er det Miljøstyrelsens vurdering, at en tilslutning til stationen fra det aktuelle projekt alligevel mest hensigtsmæssigt sker syd fra eller vest fra, da kablet skal ind til 60 kV-stationen, jf. illustrationen i Energinets høringssvar, og at Energinets ønsker derfor kan imødekommes. Høringssvaret har ikke konsekvenser for udformning af den forventede tilladelse.

Danmarks Naturfredningsforening (DN)

Resumé af høringssvar

DN henviser til deres høringssvar af 6. december 2014 i forbindelse med høringen af VVM-redegørelse, som er vedlagt høringssvaret.

Derudover anføres det, at reduktionen fra fire til to møller ikke ændrer grundlæggende ved DN's vurdering af, at møllerne vil være stærkt ødelæggende for det enestående samspil mellem fjorden og det åbne kystlandskab. DN anfører, at man er meget uenig i vurderingen af den visuelle påvirkning og påvirkningen af kystlandskabet og vurderingen i forhold til den visuelle påvirkning i relation til Velling Kirke. DN henviser desuden til, at møllerne kunne placeres i Lem Kær Møllepark, hvilket ville løse mange af de landskabelige problemer og hensynet til Stauning Lufthavn og Halby Sommerhusområde. DN henviser desuden til, at Velling Mærsk er et kunstigt afvandet område, som kan blive oversvømmet som følge af vandstandsstigninger i havet og fjorden, og at området kan være et potentielt område for naturgenopretning. Samlet henstiller DN til, at projektet opgives, og at myndighederne medvirker til at finde en placering af møllerne i Lem Kær Møllepark.

Miljøstyrelsens vurdering

DN's bemærkninger til selve opstillingen af vindmøllerne og bemærkningerne i henhold til høringssvaret fra 6. december 2014 er behandlet i den sammenfattende redegørelse fra februar 2015. Miljøstyrelsen opfatter desuden øvrige bemærkninger i høringssvar af 3. juli 2018 som rettet mod selve projektet og miljøpåvirkningerne fra kabelanlægget, som var grundlag for den supplerende høring. Miljøstyrelsen skal således bemærke, at styrelsen ikke er planlæggende myndighed, men udelukkende myndighed i forhold til miljøvurderingen.

I forhold til oversvømmelse bemærker Miljøstyrelsen, at området er udpeget som lavbundsareal i kommuneplanen 2017-2029, og at projekter inden for området derfor ikke må være til hinder for senere vandstandsstigninger i området. Miljøstyrelsen forventer ikke at sætte vilkår i VVM-tilladelsen om klimasikring af projektet, idet dette hensyn ikke er begrundet ud fra miljømæssige hensyn, men alene ud fra tekniske og driftsmæssige hensyn, som bygherre er ansvarlig for.

5. Forventet afgørelse

Miljøstyrelsen træffer afgørelse i sagen på baggrund af miljøvurderingen og den offentlige høring af denne samt høring af berørte myndigheder i perioden 10. oktober 2014 til 12. december 2014 samt tillægget til miljøvurderingen for kabelanlægget, som har været i høring i perioden 18. juni til 27. august 2018.

Miljøstyrelsen forventer at meddele VVM-tilladelse til projektet og dermed træffe afgørelse om, at projektet kan gennemføres inden for de af bygherre angivne rammer for projektet og de vilkår, som vil fremgå af den endelige VVM-tilladelse.

6. Forventet udformning af VVM-tilladelsen

I dette kapitel beskrives den forventede udformning af VVM-tilladelsen.

Den forventede udformning af VVM-tilladelsen jf. afsnit 5.3 i den sammenfattende redegørelse fra februar 2015 er derfor i dette afsnit suppleret med det indhold, som måtte følge af tillægget til miljøvurderingen, herunder den offentlige høring, i 2018, samt de rettelser, der er tilkommet som følge af Ringkøbing-Skjern Kommunes beslutning om at reducere projektet fra fire til to møller.

VVM-tilladelsen for de to forsøgsmøller ved Velling Mærsk forventes at indeholde følgende betingelser og vilkår:

Det er en betingelse for VVM-tilladelsen, at en etablering af to forsøgsmøller ved Velling Mærsk og tilhørende kabel- og stationsanlæg sker i overensstemmelse med de oplysninger og beregninger om beliggenhed, udformning og tekniske forhold herunder fx støj-, natur- og landskabspåvirkninger, som er lagt til grund for Miljøstyrelsens vurdering af projektets miljøkonsekvenser i VVM-redegørelsen.

Følgende vilkår fastsættes som forudsætning for VVM-tilladelsen:

1. Vindmøllerne og de tilhørende kabel- og stationsanlæg etableres og drives inden for de fysiske og miljømæssige rammer, som er angivet i VVM-redegørelsen og tillægget til VVM-redegørelsen for det samlede anlæg.
2. Der kan maksimalt opstilles 2 vindmøller med totalhøjde 200 meter over terræn indenfor rammeområdet.
3. De vindmøller der kan opsættes skal være forsøgsmøller ift. Energistyrelsens definition.
4. Inden anlægsarbejdet igangsættes, skal de 2 boliger og 1 sommerhus, der fremgår af figur 2 være nedlagt som beboelse.

Fig 2. Nedlæggelse af boliger.

5. Belysning af de 2 forsøgsmøller ved Velling Mærsk skal følge Trafikstyrelsens anvisninger om lysafmærkning og kan ikke opsættes, før Trafikstyrelsens har meddelt bygherre dette.

6. Hvis der er risiko for overisning og dermed isnedfald, når vindmøllerne startes op, skal vindmølle nr. x standses, så rotoren er parallel med Tændpipe, når isen rystes af inden igangsætning.

7. Ingen beboelse må påføres skyggekast på mere end 10 timer årligt (beregnet som reel tid efter Windpro, Shadow-programmet eller et tilsvarende program). Softwareprogrammet skal være installeret inden den enkelte mølle idriftsættes.

8. Kraner anvendt i anlægsfasen og demoneringsfasen skal af hensyn til Stauning Lufthavn lysafmærkes i overensstemmelse med krav fra Trafikstyrelsen. Lysafmærkningen skal indrettes og anvendes på en sådan måde, at genevirkningerne i omgivelserne minimeres.

9. Opsætning af nye møller eller ændring af mølledele, skal anmeldes til Ringkøbing-Skjern Kommune.

10. Ændringer, jf. vilkår 9, der medfører ændrede støjforhold, skal ved konkret støjberegning meddeles Ringkøbing-Skjern Kommune.

11. Når den enkelte mølle er idriftsæt, skal der udføres en støjmåling, når vindforholdene svarer til kravene i bekendtgørelse nr. 1736 af 21. december 2015 om støj fra vindmøller (eller de til enhver tid gældende regler herfor). Støjmålingerne skal udføres som beskrevet i bekendtgørelsen. Resultaterne skal indsendes til Ringkøbing-Skjern Kommune, så snart de foreligger. Støjmålingen skal så vidt muligt foretages senest tre måneder efter idriftsættelse.

12. Udspredning af oppumpet vand ved dræning i anlægsfasen, skal udlægges på en sådan måde, at det ikke medfører påvirkning på nærliggende Natura 2000-område nr. 69 (Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen), hvis det ikke er reguleret ved vilkår i midlertidig tilladelse til grundvandssænkning.

13. Ophører brugen af vindmøllerne og tilhørende bygninger skal de fjernes inden ét år efter driften er ophørt. Fundamentet skal fjernes til mindst 1 meter under terræn. Arealerne skal herefter reetableres til landbrugsmæssig drift eller som naturområde.

14. Vejadgang til området skal følge den vejadgang, der beslutes ved den endelige vedtagne lokalplan. Vejen skal benyttes til alt tung trafik i anlægs- og demoneringsfaserne.

15. Afværgeforanstaltninger beskrevet i kapitel 6 i *Tillæg til Miljøvurdering indeholdende VVM-redegørelse og miljørapport - for fire forsøgsmøller ved Velling Mærsk, Ringkøbing-Skjern Kommune – kabeltracé* skal gennemføres som beskrevet i miljøvurderingen for at afværge potentielle væsentlige miljøpåvirkninger:

- Kabelanlægget skal således føres uden om boliger, byggefeltet og kulturområde, og der skal foretages styret underboring ved Vennervej og Koustrupvej samt jernbanen.

- Kablet skal føres uden om naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og der skal ske styret underboring af § 3-beskyttede vandløb.

- Bevoksning som enkeltstående træer og levende hegn skal gennemgås for om de indeholder fugle- eller flagermusreder eller om de er egnede redetræer for flagermus. Hvis dette er tilfældet, må bevoksningen kun fældes

uden for ynglesæsonen, og når det er konstateret, at der ikke er aktive reder i træerne.

- Hvis der gennembrødes eller bortgraves levende hegn, skal der hurtigst muligt efter anlægsarbejdet er overstået foretages genplantering for at bringe funktionen og det visuelle udtryk fra det levende hegn tilbage til situationen før anlægsarbejdet.

7. Begrundelse for den forventede afgørelse

I dette kapitel angives begrundelsen for den forventede afgørelse, herunder de miljøhensyn, som afgørelsen er udtryk for, og afværgeforanstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at projektet ikke vil medføre uacceptable miljøpåvirkninger. Begrundelsen er for VVM-tilladelsen og består dermed af kapitel 6 fra den sammenfattende redegørelse fra 2015, men opdateret jævnfør den efterfølgende proces med indskrænkning af projektet fra fire til to møller og tillæg til VVM-redegørelsen for kabelanlægget fra 2018.

Begrundelsen

Projektets formål er, at sikre at fremtidige havmøller op til 200 meter i totalhøjde kan afprøves på land for parkvirkning, deres indbyrdes påvirkning, og derefter optimeres, inden de sættes på havet, hvor det er kostbart, at udbedre eller optimere vindmøllerne efter de er stillet op.

VVM-redegørelsen og tillægget til VVM-redegørelsen og miljørapport viser, at projektet ikke vil forhindre, at der kan opnås gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 69. Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen som omfatter habitatområderne nr. H 62. Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen, Fuglebeskyttelsesområde F43 (Ringkøbing Fjord) og Ramsarområde nr. 2 (Ringkøbing Fjord) ca. 0,1 km vest for undersøgelsesområdet.

Særligt i forhold til fugle er det som vurderet, at den planlagte opstilling af vindmøller ikke vil få væsentlig betydning for bestande af kortnæbbet gås i området, og det kun er et ubetydeligt areal af potentielt fourageringsområde for arter på udpegningsgrundlaget, der kunne blive berørt i Natura 2000-området.

VVM-redegørelsen og tillægget til VVM-redegørelsen viser ligeledes, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rastemråder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV.

Ligeledes vurderes det, at opnåelse af målsætningerne fra regionplanen og miljømålene i Vandplan 2010-2015, Ringkøbing Fjord, Hovedvandopland 1.8 ikke vil blive påvirket af projektet.

VVM-redegørelsen har redegjort for at de to forsøgsmøller overholder kravene i Bekendtgørelsen om støj fra vindmøller ved alle projektets naboboliger. Beregningerne viser, at støjgrænserne overholdes, men flere naboer vil opleve en stigning i støjniveauet, dog inden for støjgrænserne jf. bekendtgørelsen om støj fra vindmøller.

Med baggrund i Miljøministeriets vejledning nr. 9296 af 22/5/2009 om planlægning for og landzonetilladelse til opstilling af vindmøller anbefales det, at naboboliger ikke påføres skyggekast i mere end 10 timer om året. Med vilkår om, at ingen beboelse må påføres skyggekast på mere end 10 timer årligt og at projektet overholder støjgrænserne, er det Naturstyrelsen vurdering af miljøpåvirkningerne for støj og skyggekast er acceptable.

Selvom forsøgsmøllerne visuelt vil fremstå som store og dominerende i landskabet, er det Miljøstyrelsens vurdering, at landskabet har en skala og karakter, der gør, at vindmøllerne kan opstilles, samtidig med at landskabets karakteristika og herlighed fortsat kan opleves.

Opsætningen af de to forsøgsmøller vil have en påvirkning på oplevelsen af et mindre område nordvest for Velling Kirke (ca. 700 m strækning), hvor vindmøllerne kan forstyrre

oplevelsen af kirken. Kirken vurderes dog stadig at være tydeligt synlig og markant fra andre vinkler i landskabet. Gammelsogn Kirke vil også blive oplevet i samspil med vindmøllerne, men på grund af afstanden vil det stadig være muligt at opleve kirken som markant kulturelement i landskabet.

Af hensyn til flyvesikkerheden på Stauning Lufthavn er det oprindelige projekt med fire møller efter aftale med lufthavnen reduceret til to. Da der i tilladelsen kun gives tilladelse til to vindmøller er der ikke længere behov for den oprindelig planlagte målemast.

Sammenfattende er det Miljøstyrelsens vurdering, at der er en væsentlig samfundsmæssig interesse i opstillingen af forsøgsmøllerne, og at der på baggrund af miljøvurderingen af projektet, med de angivne vilkår til bygherre i VVM-tilladelsen, ikke vurderes at være sådanne indvirkninger på miljøet, som bevirker, at projektet ikke bør gennemføres.

Miljøstyrelsen vurderer således også, at de angivne vilkår i VVM-tilladelsen vil reducere en række af de væsentlige påvirkninger, som projektet ville kunne have medført. I forbindelse med tillægget til VVM-redegørelsen og påvirkningen af naturtyper fra kabelanlægget agtes der fastsat vilkår om, at naturområder skal undgås ved kabellægningen, at beskyttede vandløb skal underbores, og at hegn, der gennemgraves skal reetableres så hurtigt som muligt.

Dog må projektet forventes at have en væsentlig landskabelig påvirkning, som ikke vurderes at kunne afværges, hvis projektet fortsat skal gennemføres. Miljøstyrelsen vurderer dog, at de væsentlige samfundsmæssige interesser i projektet vejer tungere end de landskabelige påvirkninger i det konkrete tilfælde. Miljøstyrelsen henholder sig her til, at Erhvervsstyrelsen har meddelt, at man agter at udstede kommuneplantillægget for projektet.

Der vurderes ikke at være behov for yderligere overvågning og tilsyn ud over det almindelige tilsyn forbundet med myndighedernes tilladelser og dispensationer.

8. Overvågning

I VVM-redegørelsens kapitel 14 er angivet den overvågning, som bygherre vil udføre i forbindelse med projektet i anlægs- og driftsfase. Herudover er der i udkast til VVM-tilladelsen foreslået vilkår til afrapportering og overvågning af vindmøllernes støj efter idriftsættelse, så det sikres, at Bekendtgørelse om støj fra vindmøller er overholdt, hvor Ringkøbing-Skjern Kommune er myndighed. Ligeledes er der fastsat vilkår ift. skyggekast for at sikre, at der løbende registreres antallet af skygetimer.

VVM-tilladelse vil stille vilkår om skyggestop, hvis en beboelse må påføres skyggekast på mere end 10 timer årligt, og dette overvåges af Ringkøbing-Skjern Kommune.

Ud over det nævnte projektorienterede overvågningsprogram, som bygherre har ansvar for i samarbejde med kommunen, vil Ringkøbing-Skjern Kommune fortsat skulle overvåge tilstanden af naturbeskyttelseslovens § 3 områder og Miljøstyrelsen vil fortsat overvåge habitat naturtyper og fugle herunder i Ringkøbing Fjord, som en del af det danske NOVANA overvågningsprogram.

Miljøstyrelsen finder derfor ikke yderligere behov for anden overvågning end den, som myndighederne allerede i dag udfører.

9. Bilag

Høringssvarene fra høringen af tillægget til VVM-redegørelsen fremsendes til Ringkøbing-Skjern Kommune sammen med dette tillæg til den sammenfattende redegørelse.

Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K

www.mst.dk